

Publicerad: 03-11-2020

Kenth Häggblom, statistikchef, tel. +358 (0)18 25 497

Inflyttning och integration ur ett könsperspektiv

I korthet

ÅSUB har för tionde gången sammanställt en jämställdhetsbilaga till landskapets budget. Att driva utvecklingen mot ett allt mer jämställt åländskt samhälle kräver kunskap och insikt om levnadsförhållandena för kvinnor och män, flickor och pojkar. Årets bilaga har fokus på inflyttning och integration. Med hänsyn till den ökade inflyttningen till Åland är det av avgörande betydelse både för individen och för samhällsutvecklingen att de inflyttade ges möjlighet till delaktighet i samhällslivet som helhet. Delaktighet är en grund för tillit och ökar Ålands attraktionskraft som en plats att bo på. Vi analyserar flyttningsrörelserna, arbetsmarknaden, utbildning, valdeltagandet och social inkludering ur inflyttnings- och könsperspektiv.

Vid senaste årsskifte var 40 procent av kvinnorna och 34 procent av männen som bor på Åland födda utanför landskapet. I det närmaste hela befolkningstillväxten under 2000-talet på över 4 000 personer förklaras av inflyttningen. Personer födda utanför Norden står för ungefär halva tillväxten, cirka 1 000 kvinnor och män vardera. Bland kvinnorna är andra språk än svenska vanligare än bland männen, över 400 fler kvinnor har ett annat modersmål än svenska.

Två tredjedelar av såväl kvinnorna som männen som är födda utanför Åland är i arbetsför ålder, 20–64 år, jämfört med bara hälften av dem som är födda på Åland. Det har flyttat in personer från ett åttiotial utomnordiska länder från 2012 framåt, men hälften kommer från endast fem länder: Rumänien och Estland, där männen har varit i majoritet bland de flyttande, samt Lettland, Storbritannien och Thailand varifrån det har flyttat flera kvinnor än män. Arbete är den vanligaste orsaken att flytta till Åland bland dem som har annat modersmål än svenska. Bland dem som talar svenska eller finska är det särskilt bland kvinnorna som arbete är den främsta orsaken till flytten. Bland dem som flyttar från länder utanför Norden är det vanligare bland männen att arbetet är skälet. För kvinnorna som är födda utanför Norden är anknytning till Åland inom familjen vanligaste skälet.

Sysselsättningstalet på Åland har varit högt under många år före coronapandemin bröt ut, runt 80 procent. Sysselsättningstalet är något högre bland kvinnorna än bland männen för personer födda på Åland, i Finland och i

Sverige. Generellt har sysselsättningstalet varit lägre bland dem som är född utanför Norden, runt 68 procent. I den här gruppen är därtill kvinnornas sysselsättningstal tre procentenheter lägre än männens.

Könsfördelningen mellan branscher är i huvudsak likartad oberoende av födelseort. Några undantag från mönstret finns dock. Inom primärnäringsarna är mansdominansen stor bland dem som är födda på Åland medan det är rätt jämn könsfördelning i branschen bland dem som är födda utanför Åland. Inom företagstjänsterna, finans- och försäkringsbranschen är kvinnorna i majoritet bland dem som är födda i Finland och utanför Norden, medan männen är i majoritet ibland dem som är födda på Åland och övriga Norden. Oberoende av födelseort är det vanligare bland männen att vara företagare än bland kvinnorna.

Fler kvinnor än män flyttar bort från Åland för att studera, medan fler män än kvinnor flyttar till Åland för studier. Det medför att männens andel av studerande som är skrivna på Åland är något högre oberoende av födelseort. Inom gymnasiet har tolv procent av kvinnorna och åtta procent av männen ett annat modersmål än svenska. Att avbryta studierna på gymnasiet är vanligast bland män med ett annat modersmål. De inflyttade har enligt en enkätundersökning som ÅSUB gjort generellt relativt hög utbildning. Särskilt hög är utbildningsnivån bland de inflyttade kvinnorna som genomgående uppvisar högre utbildning än männen.

Kvinnorna röstar i allmänhet flitigare i lagtingsvalen än männen, det gäller oberoende av födelseland. Valdeltagandet bland dem som är födda utanför Norden är cirka tio procentenheter lägre än bland övriga grupper. I kommunalvalet är skillnaderna i valdeltagandet större. Kvinnorna och männen födda på Åland har det högsta valdeltagande, 75 respektive 72 procent år 2019. För kvinnorna och männen födda i utomnordiska länder stannade valdeltagandet på 32 respektive 26 procent.

Ur de inflyttades perspektiv är arbete en nyckel till integration. Bland dem med svenska eller finska som modersmål upplever kvinnorna i något högre grad att arbetet är mycket viktigt, medan det bland dem som flyttat från länder utanför Norden är männen som i något större utsträckning uppger att arbetet är mycket viktigt ur integrationsperspektiv. Andelen som upplever att arbetet är mycket viktigt är dock hög både bland kvinnorna och männen, 81 respektive 85 procent. Arbete, ekonomisk trygghet och hälso- och sjukvård upplevs av båda könen vara viktiga för de inflyttade.

Enligt forskningen har även sociala kontakter en central betydelse för en lyckad integration genom att de kan bidra till de inflyttades delaktighet i samhället. Utomnordiska kvinnor och kvinnor med finska som modersmål är de grupper som i högst utsträckning upplever att det är lätt att lära känna ålänningar. Finskspråkiga män uppvisar den lägsta andelen som tycker det är mycket lätt att lära känna ålänningar.

Innehåll

1	Uppdrag, avgränsningar och förklaringar	4
2	Befolkning, inflyttning.....	5
2.1	Kvinnor och män födda utanför Åland står för ökningen på 2000-talet	5
2.2	Flera kvinnor än män har andra modersmål än svenska	7
2.3	Något flera kvinnor än män flyttar in	8
2.4	Den utomnordiska flyttningen ger det största överskottet för både kvinnor och män	10
3	Arbetsmarknad.....	11
3.1	Könsfördelningen varierar med födelseort i vissa branscher	11
3.2	Högst arbetslöshet för kvinnor födda utanför Norden.....	13
4	Utbildning	14
4.1	Större del av flickorna än pojkarna får stödundervisning i svenska	14
4.2	Större andel studerande bland kvinnor och män som är födda på Åland.....	15
4.3	Avbrott på gymnasiet vanligast bland män med andra språk än svenska.....	15
5	Politiskt deltagande	17
5.1	Knappt var femte kvinna och man bosatt utanför Åland röstar.....	17
5.2	Lågt valdeltagande för kvinnor och män som är födda utanför Norden.....	18
5.3	En stor majoritet av män bland de ålandsfödda kandidaterna	19
6	Att leva och bo som inflyttad på Åland	21
6.1	Orsakerna till att flytta till Åland.....	21
6.2	Arbete är en nyckel till inflyttning och integration.....	23
6.3	De inflyttade kvinnorna är ofta högutbildade	25
6.4	Politiskt (o)intresse bland de inflyttade.....	27
6.5	Om sociala kontakter och integration	28

1 Uppdrag, avgränsningar och förklaringar

Att driva utvecklingen mot ett allt mer jämställt åländskt samhälle kräver kunskap och insikt om levnadsförhållandena för kvinnor och män, flickor och pojkar som lever på Åland. Syftet med den här översikten är att ge ett samlat kunskapsunderlag om kvinnors och mäns situation inom valda områden inom det åländska samhället. Det är nu tionde året som ÅSUB, på uppdrag av landskapsregeringen, utarbetat en särskild genusanalys av olika verksamhetsområden som bilaga till landskapets budget. Under åren har budgetbilagan belyst könsskillnader och bidragit med könsperspektiv på bland annat ekonomi, arbetsliv, hälsa och livsstil, demografiska förändringar, inflytande, brottslighet samt kommunernas verksamhet.

Med ökad inflyttning till Åland är det av avgörande betydelse för individen och för samhällsutvecklingen att de inflyttade blir delaktiga i samhällslivet som helhet, får lära sig svenska, kan tillgodogöra sig utbildning, ges möjlighet att delta på arbetsmarknaden, delta i val och hitta ett socialt sammanhang. Delaktighet är en grund för tillit och ökar Ålands attraktionskraft som en plats att bo på.¹

Årets jämställdhetsbilaga sätter fokus på inflyttningen till Åland och integrationen av de inflyttade i det åländska samhället. Finns det könsskillnader i flyttningsmönstren? Hur ser arbetsmarknadsdeltagandet ut för de inflyttade - står kvinnor eller män i större utsträckning utanför arbetsmarknaden? Finns det könsskillnader i valdeltagandet bland de inflyttade? Hur lätt är det för inflyttade kvinnor och män att lära känna ålänningar och att aktivera sig inom föreningslivet? Forskning visar att språk, arbete och sociala kontakter är viktiga nycklar till en lyckad integration.

Enligt landskapslagen om främjande av integration (2012/74, 3 §) avses med begreppet *integration* "invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds."

Källorna för uppgifterna i den här översikten är ÅSUBs statistik och nyligen färdigställda utredningar från ÅSUB. Personal står gärna till tjänst med upplysningar om översikten. Ytterligare uppgifter om de aktuella statistikområdena finns på ÅSUBs webbplats (www.asub.ax) och i ÅSUBs publikationer. På webbplatsens temaingång Kvinnor och män ligger fokus också på könsuppdelade fakta.

¹ Se närmare i Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland

2 Befolkning, inflyttning

Ett markant drag i befolkningsutvecklingen under 2000-talet är att antalet personer som är födda utanför Åland har ökat betydligt och därmed deras andel av invånarna. År 2000 var 31 procent av kvinnorna och 24 procent av männen födda utanför Åland. År 2019 hade andelarna stigit till 40 respektive 34 procent. Likaså har den språkliga mångfalden i befolkningen ökat betydligt. År 2000 hade 8 procent av kvinnorna och 5 procent av männen något annat språk än svenska. Nu 19 år senare är andelarna 15 respektive 12 procent.

Tabell 1 visar befolkningens sammansättning efter kön och födelseort respektive språk 2000 och 2019 samt vilka förändringar som har skett.

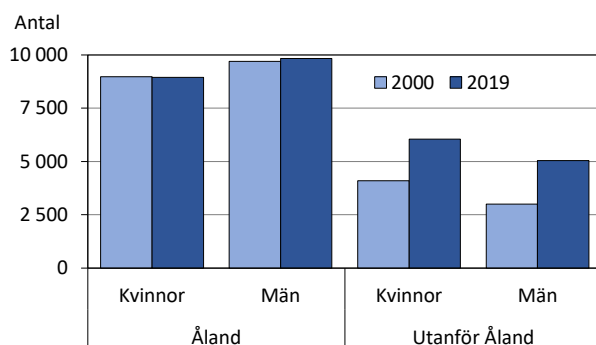
Tabell 1. Kvinnor och män efter födelseort och språk 2000 och 2019

	Antal personer				Könsfördelning, procent				Förändring 2000-	
	2000		2019		2000		2019		2019, antal	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Totalt	13 076	12 700	15 005	14 879	51	49	50	50	1 929	2 179
Födelseort										
Åland	8 981	9 701	8 949	9 838	48	52	48	52	-32	137
Finland	3 083	2 028	3 377	2 223	60	40	60	40	294	195
Sverige och övr. Norden	718	713	1 351	1 547	50	50	47	53	633	834
Utom Norden	196	198	1 228	1 189	50	50	51	49	1 032	991
Okänt	98	60	100	82	62	38	55	45	2	22
Språk										
Svenska	12 067	12 102	12 771	13 089	50	50	49	51	704	987
Finska	829	409	914	489	67	33	65	35	85	80
Övriga	180	189	1 320	1 301	49	51	50	50	1 140	1 112

2.1 Kvinnor och män födda utanför Åland står för ökningen på 2000-talet

Antalet kvinnor som är födda på Åland är några tiotal färre nu än år 2000, och de ålandsfödda männen har blivit ett drygt hundratal flera. Nästan hela befolkningstillväxten på över 4 000 personer, 1 900 kvinnor och 2 200 män, har således skett inom gruppen av invånare som är födda utanför Åland.

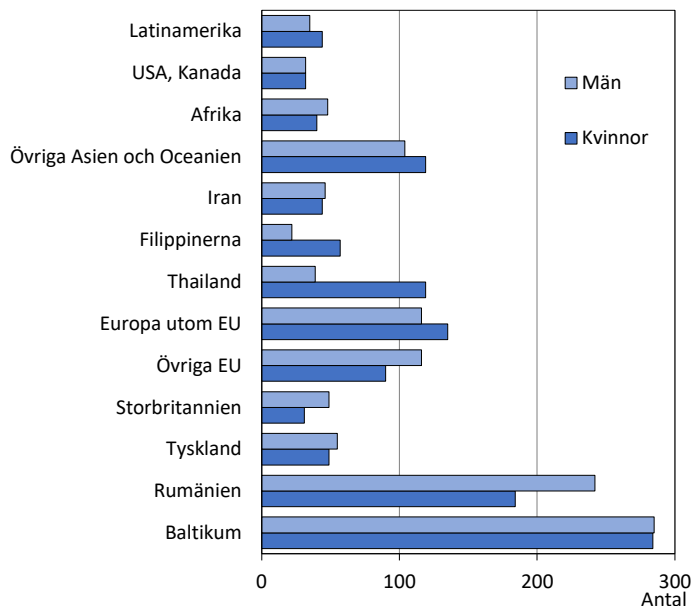
Figur 1. Antal kvinnor och män efter födelseort 2000 och 2019

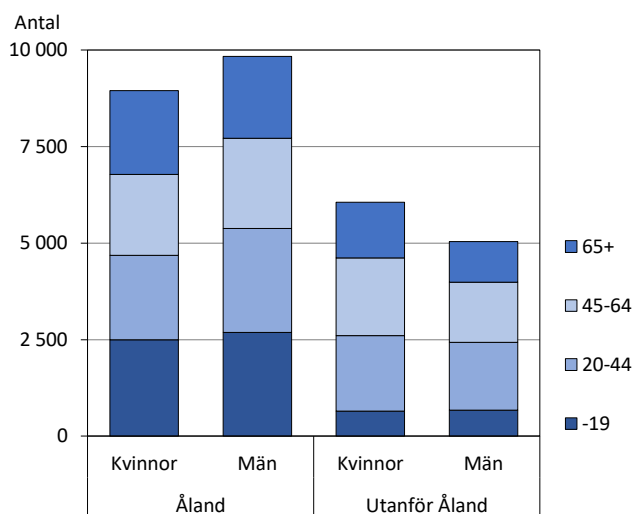
Personer födda utanför Norden står för den största tillväxten, runt 1 000 personer för vardera kvinnor och män. När det gäller invånare födda i Sverige och övriga Norden har kvinnorna ökat med över 600 och männen med drygt 800 sedan år 2000. Gruppen födda i Finland har ökat med 300 kvinnor och 200 män. Fortfarande är de finlandsfödda kvinnorna i majoritet bland dem som har flyttat in till Åland, men bland männen är redan över hälften födda på annat håll.

Figur 2 visar befolkningen som är född utanför Norden efter kön fördelad på födelseländer. De drygt 550 som är födda i Baltikum, främst Lettland och Estland, har en jämn könsfördelning. Bland de drygt 400 rumänerna finns en majoritet av män liksom bland de nästan lika många som är födda i andra utomnordiska EU-länder, där Tyskland och Storbritannien ligger främst. Av invånarna som är födda i europeiska länder utanför EU kommer flest från Ryssland/Sovjetunionen, Ukraina och forna Jugoslavien och i denna grupp är kvinnorna något flera. Bland de 550 personerna födda i Asien som bor på Åland är tre av fem kvinnor. Kvinnomajoriteten finns främst bland dem som är från Thailand och Filippinerna. Bland de 140 som är födda i Amerika och de 90 som är från Afrika är det inga stora skillnader mellan antalet kvinnor och män.

Figur 2. Antal kvinnor och män födda utanför Norden efter födelseland 2019

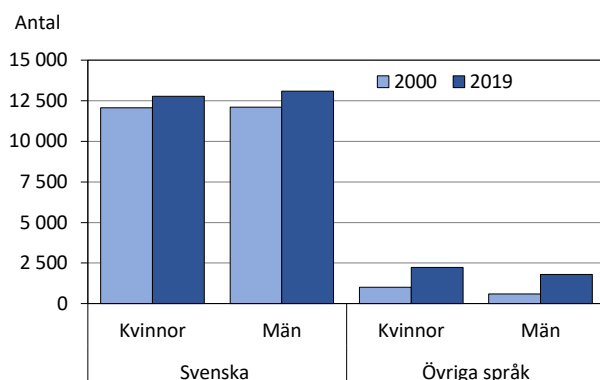

När det gäller åldersfördelning är två tredjedelar av såväl kvinnorna som männen som är födda utanför Åland i arbetsför ålder, 20–64 år, mot bara hälften av dem som är födda på Åland. Detta beror på att andelen unga är betydligt högre bland kvinnorna och männen som är födda på Åland. Andelen pensionärer är lika stor i båda grupper.

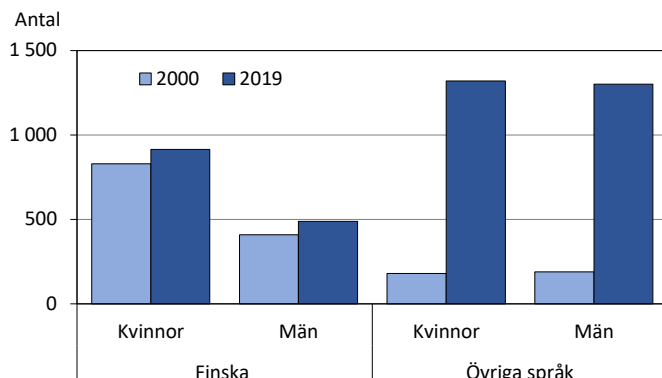
Figur 3. Antal kvinnor och män efter födelseort och ålder 2019

2.2 Flera kvinnor än män har andra modersmål än svenska

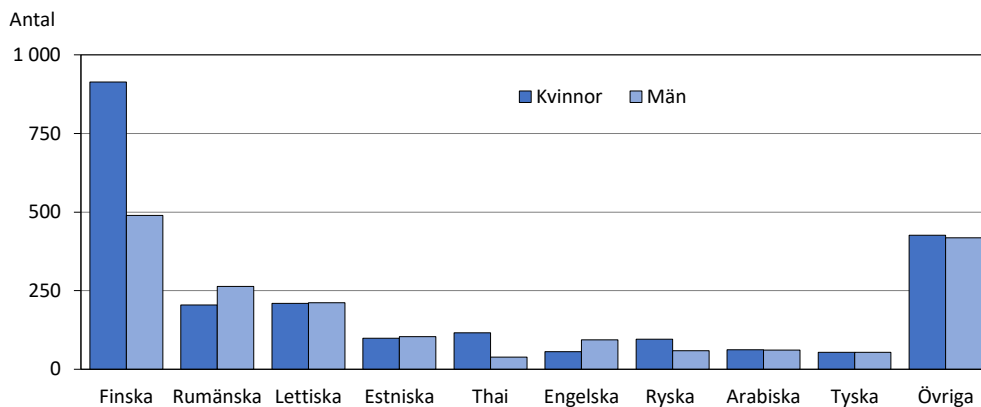
Sedan år 2000 har såväl kvinnorna som männen med andra språk än svenska blivit omkring 1 200 flera. För de svenskspråkigas del har kvinnorna ökat med 700 och männen med nästan 1 000.

Figur 4. Kvinnor och män efter språk 2000 och 2019

Av de övriga språkgrupperna är de finskspråkiga klart störst bland både kvinnor som män. När det gäller ökningen under 2000-talet står de dock för endast en liten del, ett plus på ett åttiotial för såväl kvinnor som män. Ökningen för de kvinnor och män som talar estniska är i samma storleksordning som för de finskspråkiga. En större tillväxt noteras för de som talar lettiska där både kvinnorna och männen har blivit över 200 flera och för de som har rumänska som modersmål där kvinnorna har ökat med 200 och männen med 260. Också kvinnorna som talar thai och ryska har ökat lika mycket som de finska kvinnorna, medan männen i dessa språkgrupper har haft en mindre ökning.

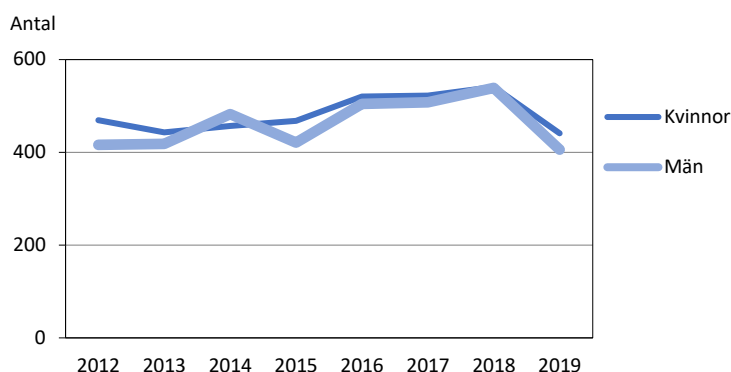
Figur 5. Kvinnor och män med andra språk än svenska 2000 och 2019

Bland de svenskspråkiga är männen drygt 300 flera än kvinnorna medan kvinnorna är över 400 flera bland invånarna med andra språk. Av de språkgrupper som är större än 100 personer har thai den största kvinnomajoriteten med tre gånger så många kvinnor som män. Bland de finskspråkiga är kvinnorna dubbelt flera än männen och även bland de ryskspråkiga är kvinnorna i klar majoritet. Männen utgör ett flertal bland dem som talar engelska och rumänska.

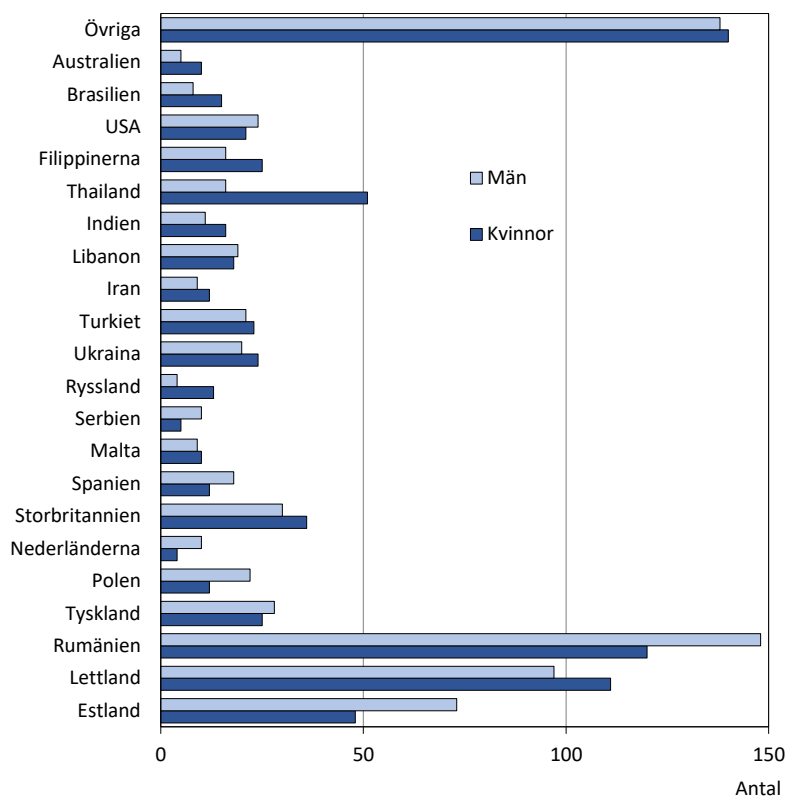
Figur 6. Andel kvinnor och män med annat modersmål än svenska 2019, de vanligaste språken

2.3 Något flera kvinnor än män flyttar in

Mellan 800 och 1 100 personer flyttar till Åland varje år, något flera kvinnor än män. Uppgifterna nedan gäller flyttningen 2012–2019, eftersom datatillgången gör det lätt att fördela flyttande på kön och andra grupperingar för dessa år. Under den nämnda perioden har 51 procent av de över 7 500 inflyttade varit kvinnor och 49 procent män. Könsfördelningen har varit i stort sett densamma bland de 2 850 som har flyttat in från Finland, de 3 100 som har kommit från Sverige och de 1 500 som har flyttat till Åland från utomnordiska länder.

Figur 7. Inflyttning efter kön 2012–2019

När det gäller enskilda länder finns det dock i vissa fall stora skillnader i de flyttandes könsfördelning. Figur 8 visar den utomnordiska inflyttningen under den nämnda åttaårsperioden fördelad på de viktigaste utflyttningssländerna. Det har flyttat in personer från ett åttiotal utomnordiska länder men hälften av de inflyttade kommer från fem länder: Rumänien och Estland, där männen har varit i majoritet bland de flyttande, samt Lettland, Storbritannien och Thailand därifrån det har flyttat flera kvinnor än män.

Figur 8. Utomnordisk Inflyttning efter utflyttningsland och kön 2012– 2019

2.4 Den utomnordiska flyttningen ger det största överskottet för både kvinnor och män

Om man beaktar också utflyttningen blir bilden delvis annorlunda eftersom flyttningsöverskottet fördelar sig annorlunda på olika grupper av länder än bruttoinflyttningen. *Tabell 2* sammanfattar flyttningsrörelsen för perioden.

Tabell 2. Flyttning efter kön och ut-/inflyttningsland 2012-2019

In-/utflyttningsland Kön	Inflyttade	Utflyttade	Netto
Totalt			
Kvinnor	3 861	3 088	773
Män	3 694	2 986	708
Finland			
Kvinnor	1 470	1 204	266
Män	1 386	1 253	133
Sverige o övr. Norden			
Kvinnor	1 633	1 639	-6
Män	1 557	1 447	110
Utanför Norden och okänt			
Kvinnor	758	245	513
Män	751	286	465

De utflyttade har varit drygt 6 000, nästan 1 500 färre än de inflyttade.

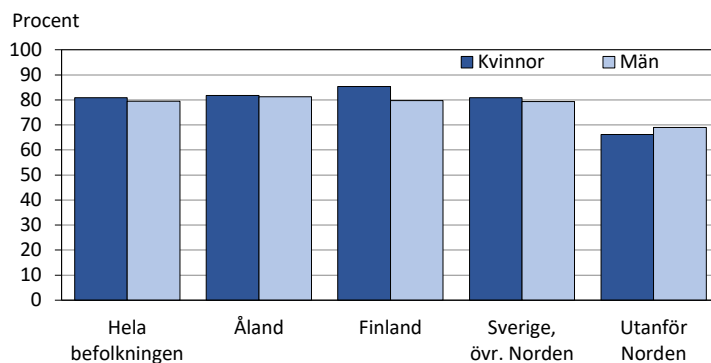
Könsfördelningen bland de utflyttade har varit i stort sett densamma som för de inflyttade. Det samlade flyttningsöverskottet blev marginellt större för kvinnorna, drygt 770 personer, mot 710 för männen. Något flera män än kvinnor har flyttat till Finland. Flyttningsöverskottet i förhållande till Finland blev 270 kvinnor och 130 män. Däremot har flera kvinnor än män flyttat till Sverige och övriga Norden, varför det var bara för männens del det blev ett överskott, 110 personer. För kvinnornas del blev nettot några personers minus.

Det mest karaktäristiska draget i flyttningsrörelsen under den aktuella perioden är att utflyttningen till utomnordiska länder har varit mycket mindre än inflyttningen därifrån både när det gäller kvinnor och män. Detta innebär att merparten av flyttningsöverskottet kommer från den utomnordiska flyttningen, över 510 kvinnor och 460 män.

3 Arbetsmarknad

Av de 18 000 personerna i åldrarna 16–64 år 2017 var 80,2 procent sysselsatta². Något flera män än kvinnor fanns bland de sysselsatta, men eftersom männen också var flera totalt sett i de aktuella åldrarna, var andelen sysselsatta av kvinnorna något högre, 80,9 procent mot 79,5 procent för männen. För invånarna födda på Åland, i Finland och i Sverige var sysselsättningsstalet runt 80 procent och något högre för kvinnor än för män. Allra högst var det för kvinnor som flyttat in från Finland, 85 procent. Befolkningen som är född utanför Norden hade ett lägre sysselsättningsstal, 68 procent, och i den gruppen var det också tre procentenheter lägre för kvinnor än för män.

Figur 9. Sysselsättningsstal efter födelseland och kön 2017, ålder 16–64 år

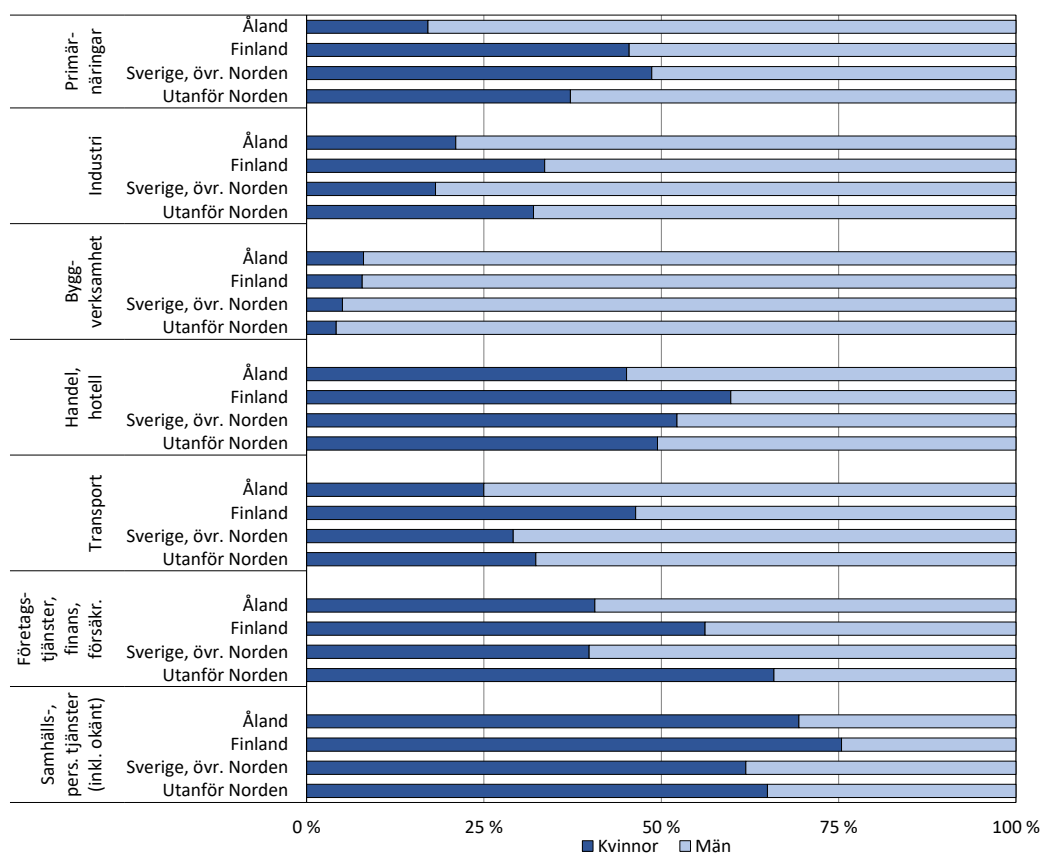
3.1 Könsfördelningen varierar med födelseort i vissa branscher

Könsfördelningen bland de sysselsatta varierar avsevärt mellan olika branscher. Om man beaktar de sysselsattas födelseort, ser man ytterligare olikheter i detta mönster. Inom primärnäringarna är den manliga dominansen störst för dem som är födda på Åland, medan könsfördelningen är jämnare bland de sysselsatta som är födda på andra håll. Industrin är också mansdominerad, men andelen kvinnor är högre bland de industrianställda som är födda i Finland och utanför Norden. Inom byggbranschen är andelen män över 90 procent i alla grupper. Inom handel och hotell är könsfördelningen totalt sett jämn. Där är andelen kvinnor störst bland de födda i Finland, liksom även inom transportbranschen där männen totalt sett dominerar med 70 procent av de sysselsatta. Inom företagstjänster, finansiering och försäkring är kvinnorna i majoritet bland de födda i Finland och utanför Norden, medan männen är flera bland de sysselsatta som är födda på Åland och i Sverige. Inom området samhälls- och personliga tjänster som till stor del består av den offentliga sektorns service utgör kvinnorna en stor majoritet i alla grupper. Störst är den också här för de finlandsfödda och minst för dem som kommer från Sverige.

² De senaste uppgifterna om sysselsättningen är från 31.12.2017. Eftersläpningen förklaras av koppling av individuppgifter från bland annat den slutförda beskattningen.

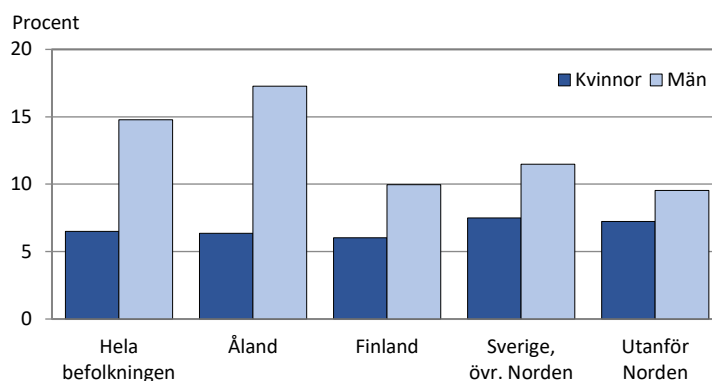
Att andelen kvinnor i många branscher är störst bland de sysselsatta som kommer från Finland ska sättas i relation till att andelen kvinnor bland de sysselsatta totalt är över 60 procent bland dem som är födda i Finland, medan könsfördelningen är jämn bland dem som kommer från utomnordiska länder och männen utgör en liten majoritet bland de sysselsatta som är födda på Åland och i Sverige.

Figur 10. Könsfördelning bland de sysselsatta i åldern 16–64 år efter födelseland och bransch 2017

Sett till yrkesställning är det betydligt större andel av de sysselsatta männen som är företagare än av kvinnorna, 15 respektive drygt 6 procent. Andelen företagare bland kvinnorna är ungefär lika stor oberoende av födelseort, medan det för männens del är betydligt vanligare att vara företagare om man är född på Åland.

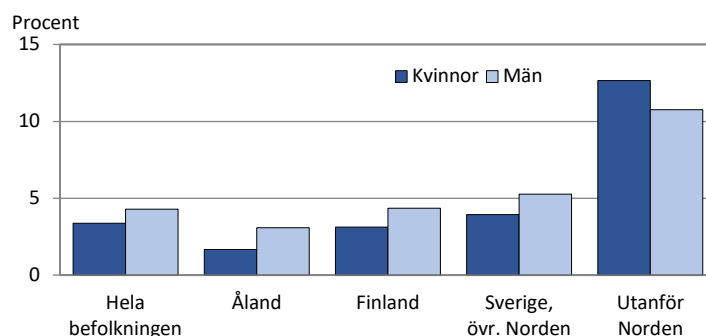
Figur 11. Andel företagare av de sysselsatta efter födelseland och kön 2017, ålder 16–64 år

3.2 Högst arbetslöshet för kvinnor födda utanför Norden

Arbetslösheten var låg 2017. Enligt sysselsättningsregistret var den 3,4 procent för kvinnorna och 4,3 procent för männen. Den var något lägre för personer födda på Åland än bland dem som kommer från Finland och Sverige. I alla tre grupper var männens arbetslöshetsgrad högre än kvinnornas. I den del av arbetskraften som var född utanför Norden var arbetslösheten betydligt större, och högre för kvinnor än för män.

Figur 12. Andel arbetslösa efter födelseland och kön 2017, ålder 16–64 år

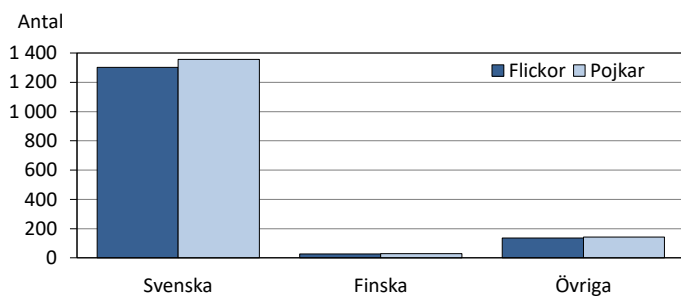
4 Utbildning

I detta avsnitt redovisas könsvisa skillnader och likheter för några aspekter inom skol- och studievärlden när det gäller födelseort och språk.

4.1 Större del av flickorna än pojkarna får stödundervisning i svenska

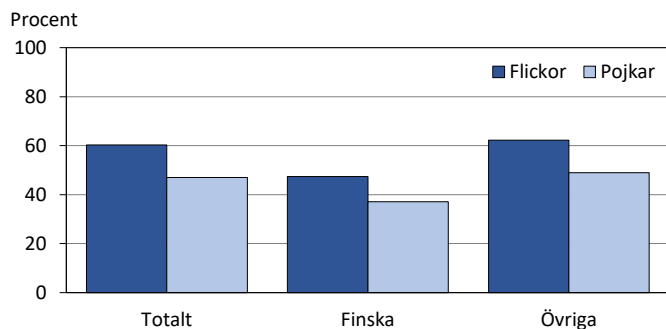
Elva procent av såväl flickorna som pojkarna i grundskolan har något annat modersmål än svenska. I båda fall står finska för två procent och övriga språk för nio procent. Utöver svenska fanns 33 språk representerade höstterminen 2019, varav finska och rumänska var störst med 46 respektive 43 personer. Därefter följde lettiska med 35 samt estniska, ryska och arabiska med runt 25 vardera. När det gäller finska, estniska och lettiska var pojkarna i majoritet, medan arabiska och ryska representerades av flera flickor än pojkar.

Figur 13. Elever i grundskolan efter språk och kön hösten 2019

Av eleverna med andra modersmål fick 60 procent av flickorna och 47 procent av pojkarna stödundervisning i svenska. Andelen var lägre för finskspråkiga elever än för övriga, men proportionerna mellan könen var desamma.

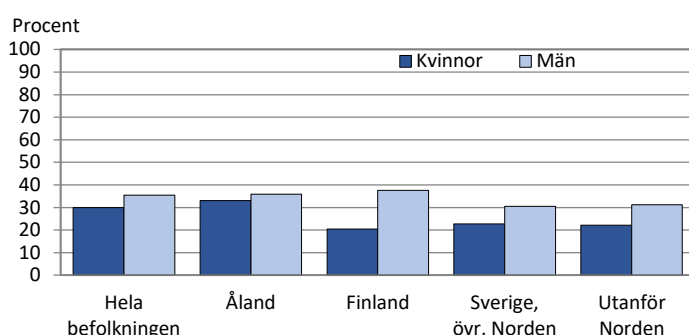
Figur 14. Andel av eleverna med annat modersmål än svenska som fick stödundervisning i svenska efter modersmål och kön läsåret 2018–2019

4.2 Större andel studerande bland kvinnor och män som är födda på Åland

Figur 15 visar att 30 procent av kvinnorna och 35 procent av männen i åldrarna 16–24 år var studerande 2017 enligt sysselsättningsregistret. Andelen var högre för de ålandsfödda än för invånarna med annat ursprung. De män som var födda i Finland hade dock en något högre andel studerande än dem som var födda på Åland. Faktorer som inverkar på dessa siffror är att flera kvinnor än män flyttar bort från Åland för att studera medan däremot flera män än kvinnor flyttar till Åland för studier.

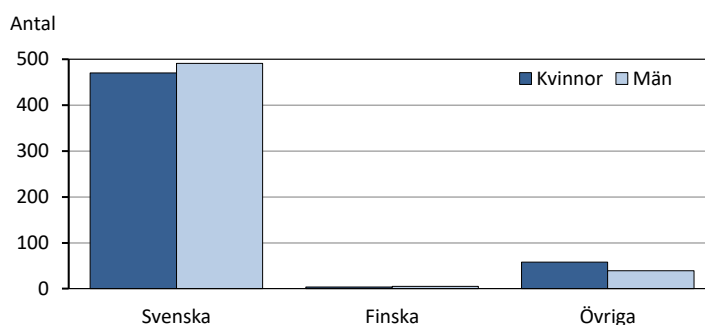
Figur 15. Andel studerande efter födelseland och kön 2017 (skrivna på Åland), ålder 16–24 år

4.3 Avbrott på gymnasiet vanligast bland män med andra språk än svenska

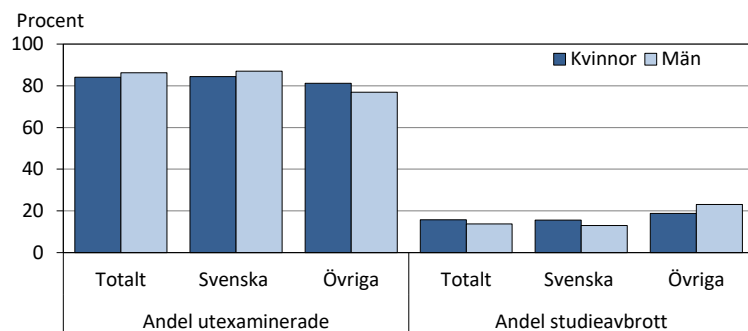
På gymnasienivå finns en viss skillnad mellan könen när det gäller språk. Tolv procent av kvinnorna har ett annat modersmål mot åtta procent av männen. Finska står för en procent för såväl kvinnor som män.

Figur 16. Studerande på gymnasienivå efter språk och kön hösten 2019

Figur 17 visar hur stor andel av de som avslutade sina studier på gymnasienivå 2019 som tog examen respektive avbröt. Av kvinnorna var det 16 procent av de svenskspråkiga och 19 procent av de studerande med annat modersmål som avbröt. För männens del var skillnaden mellan språkgrupperna större, 13 procent av de svenskspråkiga avbröt mot 23 procent av de övriga.

Figur 17. Andel utexaminerade och andel studieavbrott av de som avslutat sina studier på gymnasienivå 2019 efter kön och språk, procent

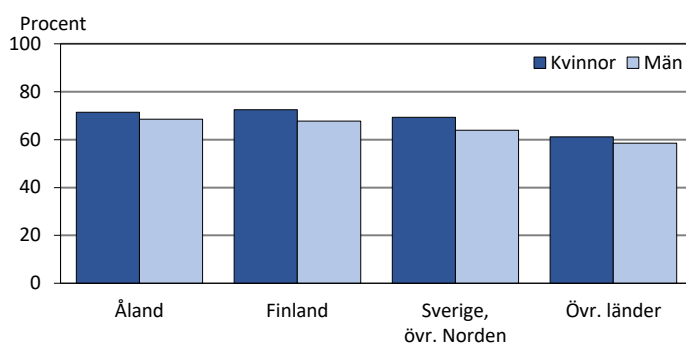
5 Politiskt deltagande

Sedan 1980-talet har kvinnorna ett högre valdeltagande än männen. Skillnaden har varit ökande, men vid lagtings- och kommunalvalet 2019 minskade den, eftersom kvinnornas deltagande sjönk mer än männens.

5.1 Knappt var femte kvinna och man bosatt utanför Åland röstar

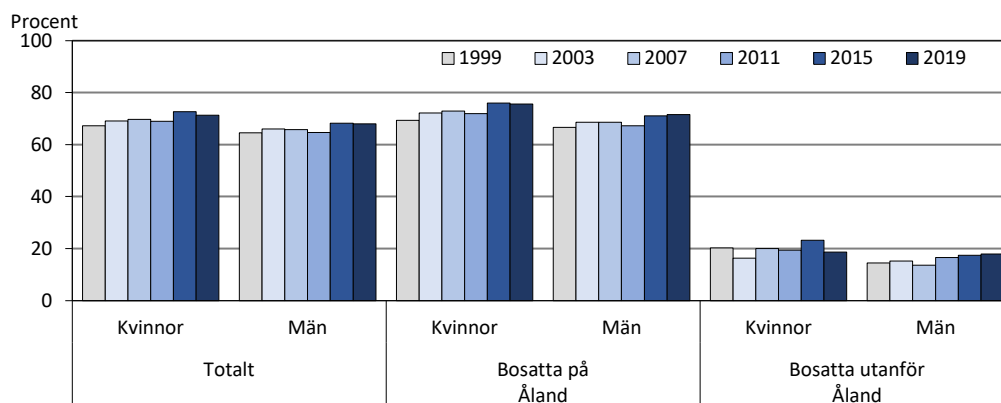
Vid lagtingsvalet 2019 hade kvinnor som är födda på Åland, i Finland och i Sverige ett ungefär lika högt valdeltagande, över 75 procent. För männens del hade de som är födda på Åland och i Finland ett deltagande på drygt 70 procent medan siffran var något lägre för de som är födda i Sverige. De som är födda utanför Norden hade ett deltagande som var omkring tio procentenheter lägre. Detta gäller både kvinnor och män. I alla grupper röstade kvinnorna flitigare än männen. Skillnaden mellan könen var störst för dem som flyttat in från Finland och Sverige.

Figur 18. Valdeltagande i lagtingsvalet 2019 efter kön och födelseland

Nästan 800 kvinnor och 700 män med rösträtt i lagtingsvalet bor utanför Åland. Sedan 1999 har deltagandet bland de kvinnor och män som bor på Åland ökat. De som bor på annat håll har haft ett lågt deltagande, under 20 procent. Det har dock stigit för männen men sjunkit något för kvinnorna.

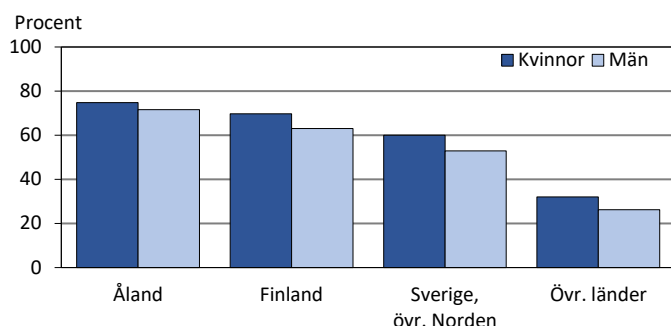
Figur 19. Valdeltagande i lagtingsvalen 1999–2019 efter kön och bosättningsland

5.2 Lågt valdeltagande för kvinnor och män som är födda utanför Norden

När det gäller kommunalvalet finns det större skillnader i deltagande mellan röstberättigade med olika födelseländer. Kvinnor och män födda på Åland har det högsta valdeltagandet, 75 respektive 72 procent. De som är födda i Finland har ett lägre deltagande och skillnaden till väljarna som kommer från Sverige eller något annat nordiskt land är ännu större. Det klart lägsta valdeltagande har dock de kvinnor och män som är födda i utomnordiska länder, 32 respektive 26 procent.

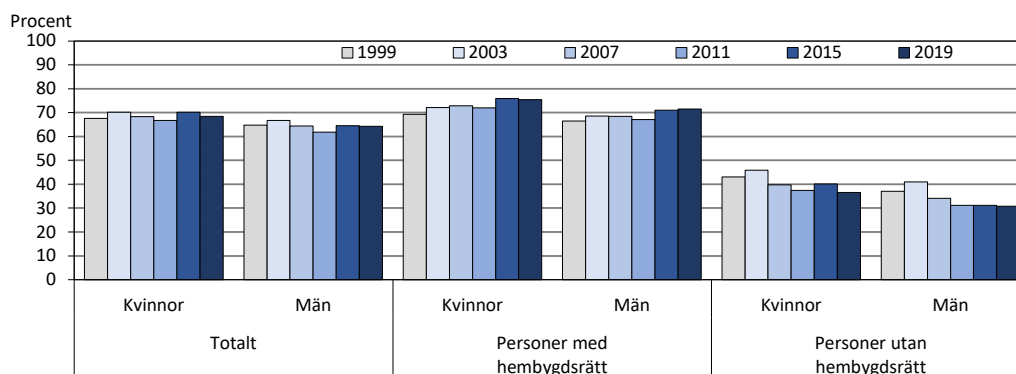
Figur 20. Valdeltagande i kommunalvalen 2019 efter kön och födelseland

I motsats till i lagtingsvalet har man rösträtt i kommunalvalet även om man saknar hembygdsrätt, om man har bott på Åland minst ett år före valet. Detta gör att antalet röstberättigade med födelseort utanför Åland är betydligt större i kommunalvalet. I lagtingsvalet var 33 procent av kvinnorna och 24 procent av männen födda utanför Åland. I kommunalvalet var andelen 44 procent för de röstberättigade kvinnorna och 37 procent för männen.

Nästan 2 200 kvinnor och 2 100 män som saknade hembygdsrätt var röstberättigade i kommunalvalet 2019. Av dessa kvinnor röstade 37 procent och av männen 31 procent. För personer med hembygdsrätt var kvinnornas deltagandegrad 75 procent och männens 71 procent. Att deltagandet i kommunalvalet för både kvinnor och män står kvar på samma nivå som för 20 år sedan trots att det har stigit i lagtingsvalet beror på att de röstberättigade utan hembygdsrätt har blivit över tre gånger flera samtidigt som deras röstningsaktivitet har sjunkit.

Figur 21. Valdeltagande i kommunalvalen 1999–2019 efter kön och hembygdsrätt

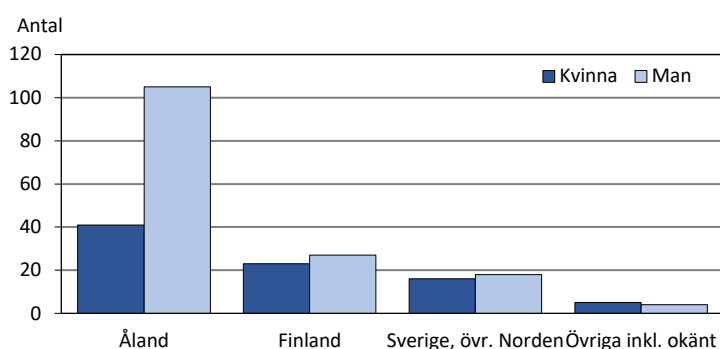

5.3 En stor majoritet av män bland de ålandsfödda kandidaterna

Såväl i lagtings- som i kommunalvalet fanns det en betydande majoritet av män bland kandidaterna, 64 respektive 60 procent. Bland de invalda var övervikten för män ännu större, 70 procent av lagtingsledamöterna och 63 procent av de invalda i kommunalfullmäktigeförsamlingarna var män.

Det var i huvudsak bland de kandidater som är födda på Åland som männen var flera, medan könsfördelningen var rätt jämn bland kandidater födda på annat håll.

Figur 22. Kandidater i lagtingsvalet 2019 efter kön och födelseland

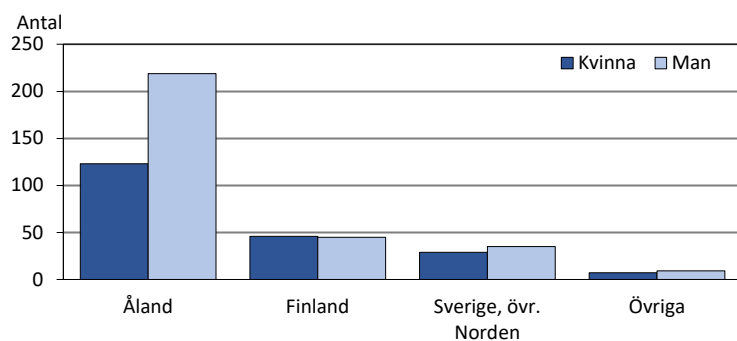
Om man granskar kandidaternas och de invaldas representativitet när det gäller kön och födelseort utgående från hur stor andel av de röstberättigade de olika grupperna utgör, får man följande resultat. Män som är födda på Åland var något överrepresenterade bland lagtingskandidaterna, eftersom de utgjorde 44 procent av totalantalet mot 37 procent av de röstberättigade. Ålandsfödda kvinnor var däremot underrepresenterade i och med att de var bara 17 procent av kandidaterna trots att de utgjorde dubbelt så stor andel av de röstberättigade. För kvinnor och män födda i Finland och utanför Norden stod deras andel av kandidaterna i stora drag i proportion till deras vikt bland de röstberättigade. När det gäller personer födda i Sverige och övriga Norden hade både kvinnor och män en större representation bland kandidaterna än bland de röstberättigade.

Mönstret går i stora drag igen bland de invalda lagtingsledamöterna, men andelen män födda på Åland blev ännu större än bland kandidaterna. Kvinnor födda på Åland blev mindre underrepresenterade bland de invalda. Även kvinnor födda utanför Åland blev underrepresenterade bland ledamöterna, i motsats till vad fallet var när det gäller kandidaterna. Ingen född utanför Norden valdes in i lagtinget, men denna grupp utgjorde bara en procent av de röstberättigade.

Bland kommunalvalskandidaterna utgjorde män födda på Åland 43 procent mot 31 procent av de röstberättigade. De ålandsfödda kvinnorna var mindre underrepresenterade än i lagtingsvalet, 24 procent av kandidaterna mot 28 procent av de röstberättigade. Också kvinnor födda i Finland var något underrepresenterade medan män från Finland liksom både kvinnor och män från

Sverige stod för en andel av kandidaterna som motsvarade deras andel av de röstberättigade. Såväl kvinnorna som männen som är födda utanför Norden utgjorde mellan fyra och fem procent av totalantalet röstberättigade men båda grupper stod för under två procent av kandidaterna.

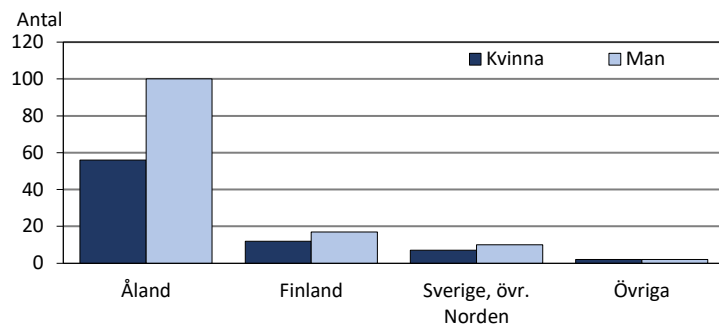
Figur 23. Kandidater i kommunalvalen 2019 efter kön och födelseland

När det gäller invalda i kommunfullmäktige blev liksom i lagtinget de ålandsfödda männens andel större än bland kandidaterna, nära hälften av ledamöterna.

Kvinnorna som är födda på Åland fick representation som motsvarar deras andel av de röstberättigade. För kvinnor och män födda utanför Åland gäller i stort sett detsamma som sades om kandidaterna.

Figur 24. Invalda vid kommunalvalen 2019 efter kön och födelseland

6 Att leva och bo som inflyttad på Åland

ÅSUB publicerade våren 2020 en enkätundersökning om hur det är att leva och bo som inflyttad på Åland. Syftet med undersökningen var att skapa underlag för utveckling av insatserna kring integration. De svarande var 18–75 år, födda utanför Åland och hade enligt befolkningsregistret bott högst cirka tio år på Åland. Samma frågor ställdes till alla inflyttargrupper med undantag för frågor kring kunskaper i svenska som för de svenskspråkiga inflyttade ersattes med frågor gällande efterfrågan av språkfärdigheter på den åländska arbetsmarknaden.³ Tabell 3 visar antalet svarande i språkgrupperna efter kön, ålder, region och tid som personen bott på Åland.

Tabell 3. Svarmaterialet i undersökningen

		Svenska	Finska	Övriga	Totalt
Kön	Totalt	305	145	316	766
	Kvinnor	146	89	167	402
	Män	159	56	149	364
Ålder	18-24 år	16	4	14	34
	25-34 år	109	28	106	243
	35-44 år	64	37	95	196
	45-54 år	45	20	65	130
	55-64 år	45	36	29	110
	65+ år	26	19	7	52
Region	Mariehamn	159	68	167	394
	Landsbygden	127	41	133	301
	Skärgården	19	31	17	67
Bott på Åland	Mindre än 6 år	179	88	181	448
	6-10 år	88	43	98	229
	Mer än 10 år	38	10	38	86

Not: Viktade svar har använts. Svenska och finska svar viktades i förhållande till kön, medan utomnordiska svar viktades i förhållande till kön och modersmål. Sju personer med modersmål bland övriga skandinaviska språk inkluderades i gruppen för svenska svarande i samband med analyserna.

6.1 Orsakerna till att flytta till Åland

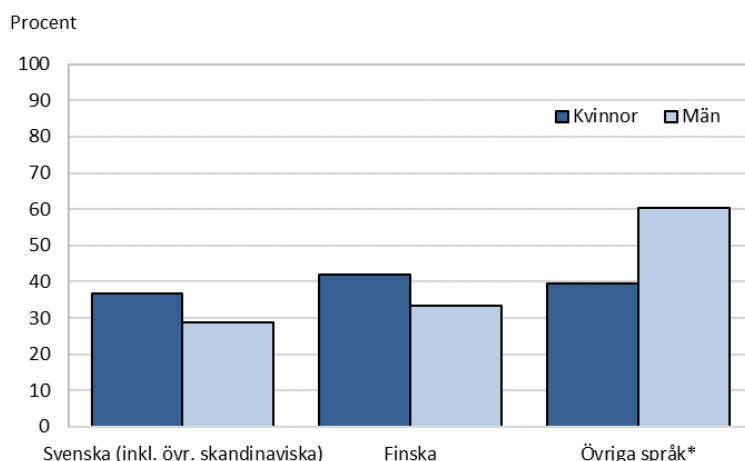
Orsakerna till att flytta till Åland varierar mellan språkgrupperna. Var tredje svenskspråkig svarande (35 %) har flyttat till Åland på grund av anknytning genom partnern, makan eller maken och nästan lika många på grund av arbetet (32 %). Bland finskspråkiga svarande uppges anknytningen mer sällan som den främsta orsaken till flytten (19 %), medan relativt många finskspråkiga har flyttat till Åland på grund av arbetet (39 %). Arbeta är en viktig orsak till att flytta till Åland i synnerhet bland utomnordiska inflyttade. Varannan utomnordisk svarande (50 %)

³ För mera om undersökningen, se ÅSUB Rapport 2020:3.

uppges arbetet och fler än var fjärde svarande (27 %) anknytningen som orsak till flytten till Åland. Även övriga orsaker kan ha bidragit till flytten. Bland de fritt formulerade orsakerna till flytten nämns i enkäten bland annat partners jobb­möjligheter, pensionering, språket samt naturen och lugnet på Åland.

Figur 25 visar könsfördelningen bland de svarande som har uppgett arbetet som den främsta orsaken till att flytta till Åland. Det är något vanligare för svenskspråkiga och finskspråkiga kvinnor (37 % respektive 42 %) än män (29 % respektive 33 %) att uppge arbetet som den främsta orsaken. Det finns en signifikant könsskillnad bland utomnordiska svarande som indikerar att männen i markant högre utsträckning än kvinnorna uppger arbetet som den främsta orsaken till att flytta till Åland. Arbetet är den främsta orsaken för 60 procent av de inflyttade utomnordiska männen jämfört med 40 procent för de inflyttade utomnordiska kvinnorna.

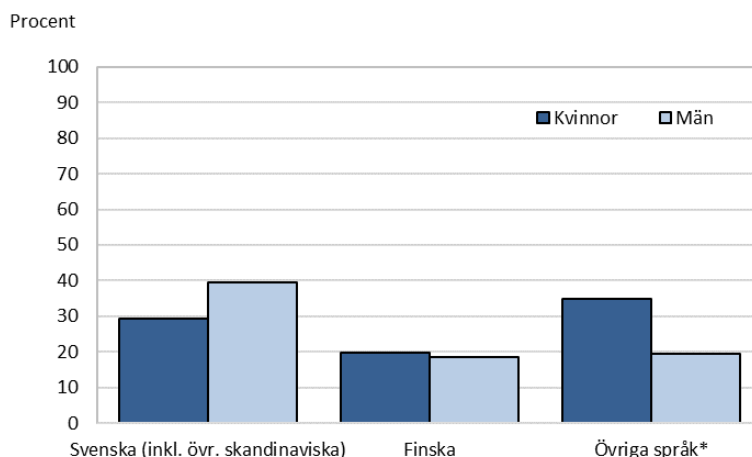
Figur 25. Arbete som den främsta orsaken till att flytta till Åland (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Även för gruppen som angett anknytning genom partnern, maken eller maken som huvudorsak finns vissa könsskillnader (se figur 26). Det är vanligare för svenskspråkiga män att ange anknytningen som den främsta orsaken till att flytta till Åland än för svenskspråkiga kvinnor (40 % respektive 29 %). Bland de finskspråkiga svarande är det i stort sett lika vanligt för kvinnor som för män att flytta till Åland på grund av anknytningen (20 % respektive 19 %). Återigen finns det en signifikant könsskillnad bland de utomnordiska svarande som visar att anknytningen är en markant mer förekommande orsak bland de utomnordiska kvinnorna än bland de utomnordiska männen (35 % respektive 20 %).

Figur 26. Partners/ makes/ makas anknytning som den främsta orsaken till att flytta till Åland (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

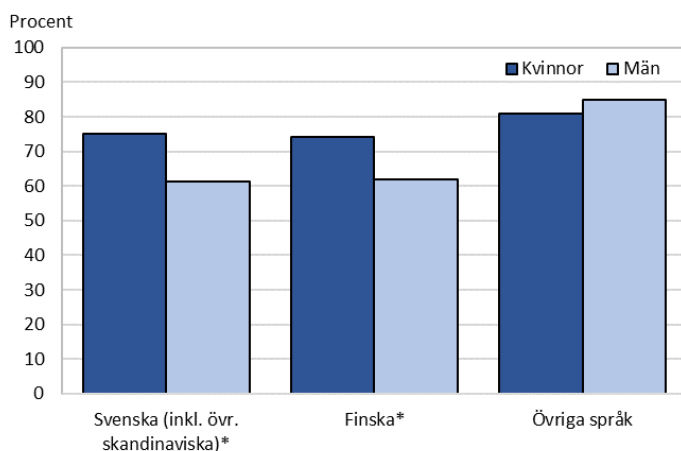
Arbete är en av de främsta orsakerna till att flytta till Åland. ÅSUB har i undersökningen *Att leva och bo som inflyttad på Åland (2020)* rapporterat att bland annat transparenta villkor och anställningsprocesser samt koordinerad information om företagande behövs bland de inflyttade. Könsuppdelade uppgifter understryker även den centrala rollen som olika aspekter av sociala kontakter, exempelvis partners, makes eller makas anknytning, har för lyckad integration.

6.2 Arbete är en nyckel till inflyttning och integration

Arbete är en viktig orsak till att flytta till Åland och arbetsrelaterade frågor, som tillgång till arbete, förbättrad ekonomisk situation och framtida arbetsmöjligheter för barnen, lyfts fram som viktiga bland de inflyttade. Vissa skillnader finns i materialet i förhållande till språkgrupperna i allmänhet. De allra flesta utomnordiska svarande (83 %) upplever arbetet som en mycket viktig aspekt, följd av de finskspråkiga (70 %) och de svenskspråkiga (68 %) svarande. De flesta utomnordiska inflyttade upplever även att det är viktigt med förbättrad ekonomisk situation (60 %) och att barnen får ett arbete (59 %), medan dessa är mindre viktiga för de finskspråkiga (22 % respektive 28 %) och de svenskspråkiga (26 % respektive 41 %) svarande.

Figur 27 visar könsuppdelade uppgifter för de svarande som upplever att arbete är *mycket viktigt* ur de inflyttades perspektiv. De statistiskt signifikanta resultaten visar att de svenskspråkiga och de finskspråkiga kvinnorna upplever något oftare än männen att det är mycket viktigt med arbete (75 % och 74 % respektive 61 % och 62 %). Bland de utomnordiska svarande upplever männen något oftare än kvinnorna att arbete är mycket viktigt (85 % respektive 81 %).

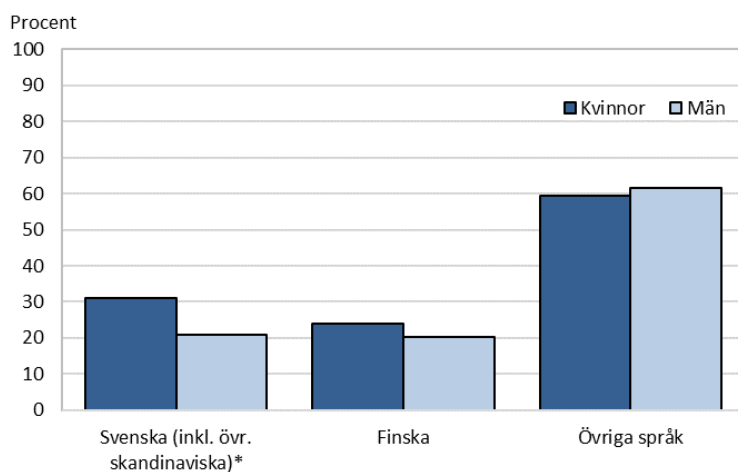
Figur 27. Andel svarande som upplever att det är mycket viktigt med arbete (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Resultaten bland de svarande som upplever att det är *mycket viktigt* med bättre ekonomisk situation visas efter modersmål och kön i *figur 28*. I synnerhet utomnordiska inflyttade lägger stor vikt på arbete och fler än varannan utomnordisk svarande (59 % av kvinnorna och 62 % av männen) i den här undersökningen upplever att det ur de inflyttades perspektiv är mycket viktigt med bättre ekonomisk situation. De inflyttade som är svenskspråkiga och finskspråkiga uppger mer sällan att det är mycket viktigt med bättre ekonomisk situation jämfört med de utomnordiska svarande. En statistiskt signifikant könsskillnad indikerar att bättre ekonomisk situation är markant viktigare för svenskspråkiga kvinnor än för svenskspråkiga män (mycket viktigt bland 31 % av kvinnorna och 21 % av männen), medan förbättrad ekonomi är minst viktig bland de finskspråkiga svarande (mycket viktigt bland 24 % av kvinnorna och 20 % av männen).

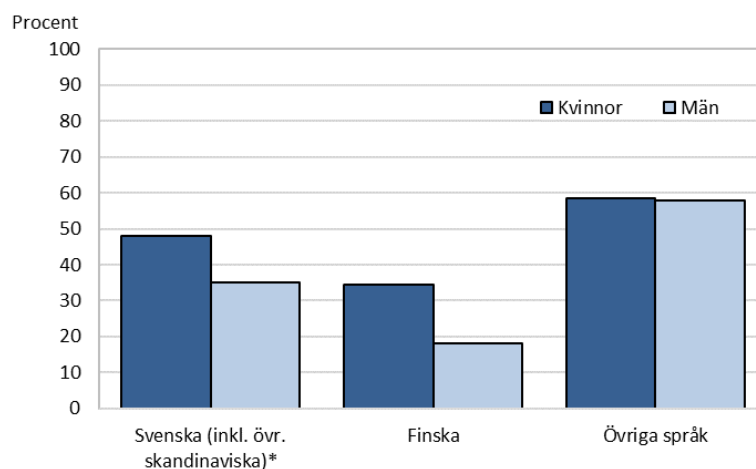
Figur 28. Andel svarande som upplever att det är mycket viktigt med bättre ekonomisk situation (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

För de inflyttade kan det även vara *mycket viktigt* att barnen i framtiden har möjligheter till arbete. Figur 29 visar att fler än varannan utomnordisk svarande (59 % av kvinnorna och 58 % av männen) upplever detta som mycket viktigt. De svenskspråkiga kvinnorna upplever markant oftare än de svenskspråkiga männen att det är mycket viktigt med att barnen får ett arbete (48 % respektive 35 %). Barnens arbetsmöjligheter är minst viktiga bland de finskspråkiga inflyttade (mycket viktigt bland 35 % av kvinnorna och 18 % av männen).

Figur 29. Andel svarande som upplever att det är mycket viktigt att barnen får ett arbete (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Resultaten lyfter fram vikten av ekonomisk trygghet i synnerhet bland de utomnordiska inflyttade. Bland de svenskspråkiga och finskspråkiga inflyttade är det oftast kvinnor som upplever att det är mycket viktigt med arbete, bättre ekonomisk situation och att barnen får ett arbete. Resultaten i undersökningen Att leva och bo som inflyttad på Åland (2020) visade att förutom arbete och trygghet uppskattades hälso- och sjukvård ur de inflyttades perspektiv.

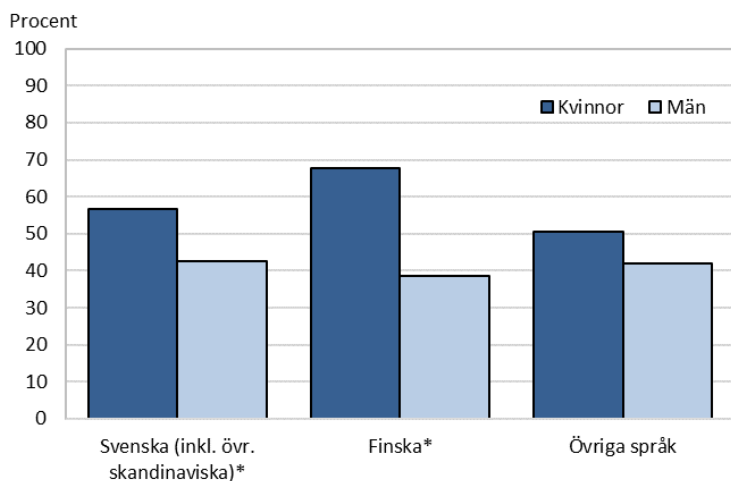
6.3 De inflyttade kvinnorna är ofta högutbildade

I materialet finns uppgifter om de svarandes högsta avslutade utbildning. Ungefär varannan inflyttad i undersökningen har en universitetsutbildning eller motsvarande. I synnerhet är de finskspråkiga inflyttade ofta högutbildade (58 %), men även varannan svenskspråkig (50 %) och nästan varannan utomnordisk svarande (47 %) har en utbildning på universitets- eller högskolenivå.

Figur 30 visar att i synnerhet de inflyttade kvinnorna är högutbildade. De finskspråkiga kvinnorna har oftast en universitets- eller högskoleutbildning (68 %), men även fler än varannan svenskspråkig (57 %) och utomnordisk (51 %) kvinna är högutbildad. Skillnaderna är relativt stora i förhållande till de inflyttade männen. Bland männen har 43 procent av de svenskspråkiga inflyttade en

universitetsutbildning eller liknande jämfört med 42 procent av de utomnordiska och 39 procent av de finskspråkiga männen.

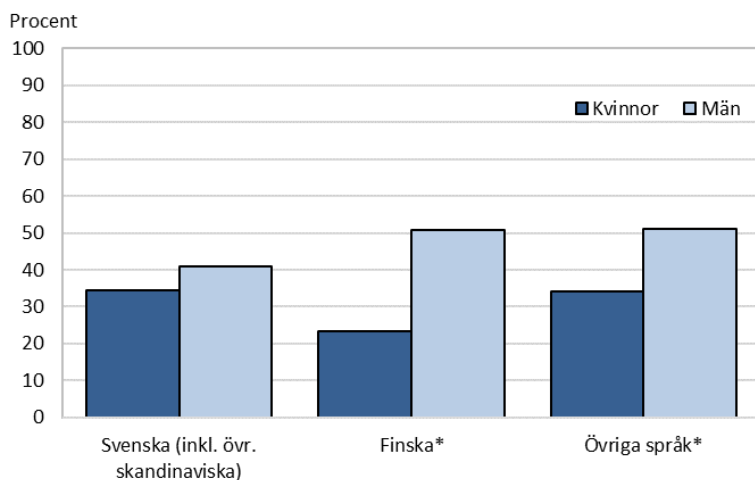
Figur 30. Andel svarande med universitet eller liknande som den högsta avslutade utbildningen (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Figur 31 visar att det bland männen är vanligare med gymnasieutbildning eller motsvarande än bland kvinnorna. Totalt 51 procent av de finskspråkiga och utomnordiska männen samt 41 procent av de svenskspråkiga männen har gymnasieutbildning eller motsvarande. Bland kvinnorna är andelarna mindre (23 % bland finskspråkiga, 34 % bland utomnordiska och 35 % bland svenskspråkiga kvinnor) och en statistiskt signifikant könsskillnad finns i resultaten för de finskspråkiga och utomnordiska inflyttade.

Figur 31. Andel svarande med gymnasium eller liknande som den högsta avslutade utbildningen (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

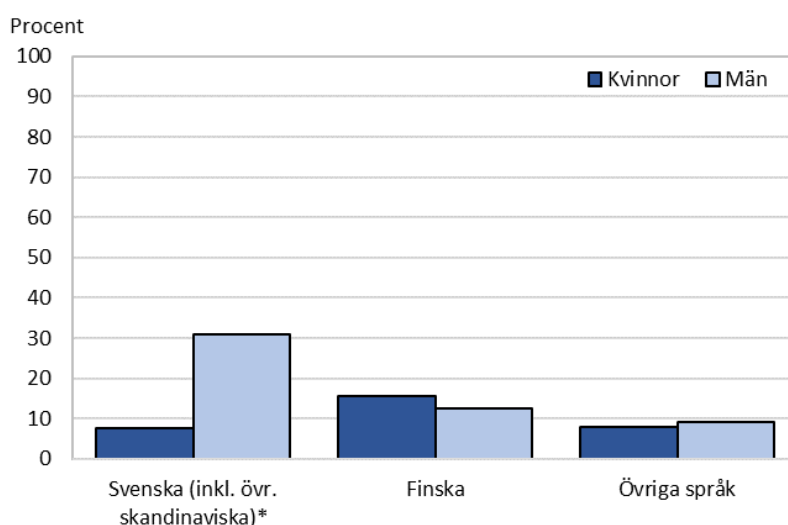
Resultaten visar att i synnerhet kvinnorna som flyttar till Åland ofta är högutbildade. För att de utomnordiska kvinnorna ska kunna dra nytta av sin expertis och sitt kunnande på Åland behövs bland annat välfungerande system och regelverk för ändamålsenlig språkutbildning. I undersökningen *Att leva och bo som inflyttad på Åland* (2020) rapporteras att även svenskspråkiga inflyttade har upplevt svårigheter med att komma in på arbetsmarknaden på lika villkor som ålänningar.

6.4 Politiskt (o)intresse bland de inflyttade

När det gäller det politiska intresset är de svenskspråkiga och de finskspråkiga inflyttade i allmänhet mer intresserade av politik jämfört med de utomnordiska inflyttade. Ungefär varannan svenskspråkig (51 %) och finskspråkig (46 %) svarande uppger sig vara ganska eller mycket intresserad av politik, jämfört med ungefär var tredje svarande (33 %) bland de utomnordiska inflyttade. Totalt 68 procent av de utomnordiska svarande uppger att de inte är särskilt eller alls intresserade av politik.

Figur 32 visar resultaten för de inflyttade som är *mycket intresserade* av politik. De könsuppdelade resultaten visar att i synnerhet svenskspråkiga män har stort intresse för politik i allmänhet och att skillnaden i förhållande till svenskspråkiga kvinnor är statistiskt signifikant. Ungefär var tredje (31 %) av de svenskspråkiga männen rapporterar att de är mycket intresserade av politik, medan var sjätte finskspråkig man (13 %) och var tionde utomnordisk man (9 %) visar motsvarande intresse. Andelen kvinnor som är mycket intresserade av politik varierar från åtta procent (svenskspråkiga och utomnordiska kvinnor) till 16 procent (finskspråkiga kvinnor).

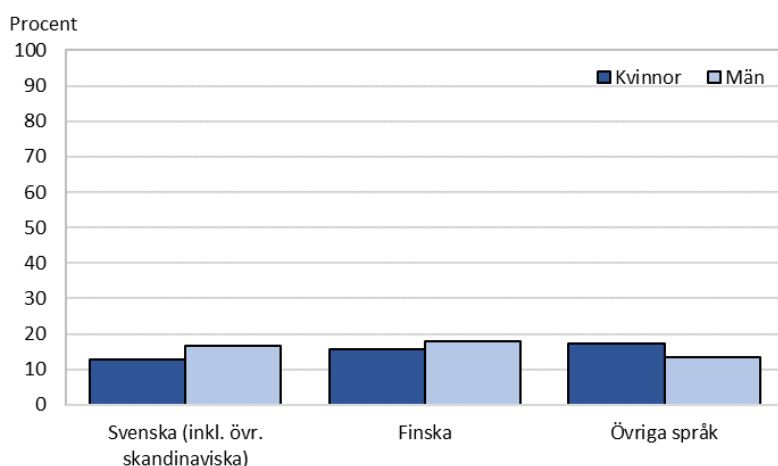
Figur 32. Andel svarande som är mycket intresserade av politik (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Resultaten för de svarande som *inte alls är intresserade* av politik är relativt jämna mellan kvinnor och män samt mellan olika språkgrupper (se figur 33). Andelen svarande som inte har något intresse för politik är störst bland svenskspråkiga och finskspråkiga män (17 % respektive 18 %) samt utomnordiska kvinnor (17 %). Andelarna är något mindre bland svenskspråkiga och finskspråkiga kvinnor samt bland utomnordiska män (13 %, 16 % och 13 %).

Figur 33. Andel svarande som inte alls är intresserade av politik (efter modersmål och kön)

Eventuellt kan avsaknaden av rösträtt bland de nyligen inflyttade minska intresset för politik. Att det för lagtingsvalet dessutom krävs hembygdsrätt kan upplevas som förvirrande bland de nyligen inflyttade. Resultaten i undersökningen Att leva och bo som inflyttad på Åland (2020) visade att det behövs tydlig information om självstyrelsen och rösträtten till de inflyttade.

6.5 Om sociala kontakter och integration

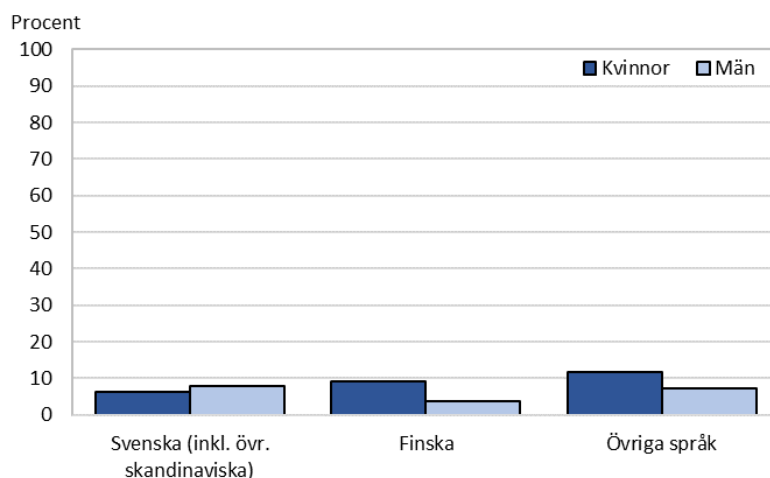
Forskningen har visat att sociala kontakter är en central faktor för lyckad integration⁴. Enligt integrationsforskare kan sociala resurser på ett lyckat sätt underlätta processerna kring integration, då de sociala broar som byggs mellan inflyttade och lokalbefolkningen bidrar till de inflyttades ökade delaktighet i samhället. Fler än var tredje svenskspråkig (36 %) och finskspråkig (38 %) inflyttad upplever att det är ganska eller mycket lätt att lära känna ålänningar, medan färre upplever det som ganska eller mycket svårt (28 % respektive 27 %). Bland de utomnordiska inflyttade är det dock vanligare att uppleva att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar (30 %) än att det är ganska eller mycket lätt (26 %).

Könsuppdelade uppgifter för de svarande som upplever att det är *mycket lätt* att lära känna ålänningar visas i figur 34. De inflyttade utomnordiska kvinnorna upplever något oftare än andra svarande att det är mycket lätt att lära känna

⁴ Se mera i ÅSUB Rapport 2020:3.

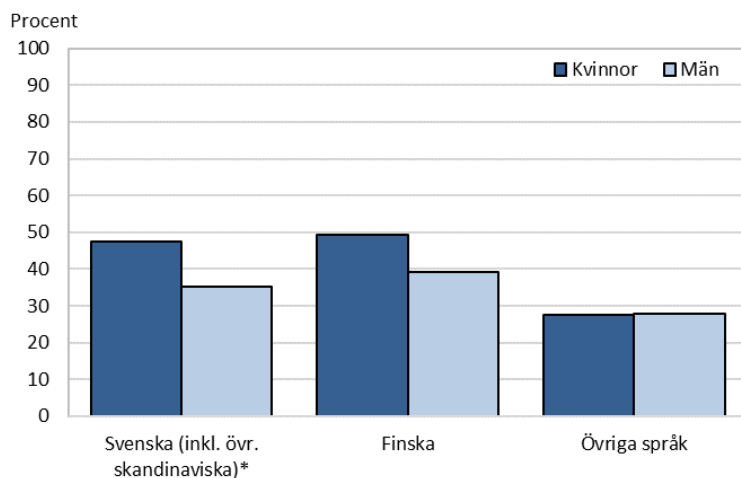
ålänningar. Andelen svarande som anser att det är mycket lätt att lära känna ålänningar är tolv procent bland de utomnordiska kvinnorna och sju procent bland de utomnordiska männen. Även bland de finskspråkiga svarande upplever kvinnorna något oftare än männen att det är mycket lätt att lära känna ålänningar (9 % av kvinnorna och 4 % av männen). Färre än var tionde svenskspråkig svarande upplever att det är mycket lätt att lära känna ålänningar (6 % av kvinnorna och 8 % av männen).

Figur 34. Andel svarande som anser att det är mycket lätt att lära känna ålänningar (efter modersmål och kön)

Slutligen visar *figur 35* andelen svarande som deltar i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning på Åland. Att delta i organiserade fritidsaktiviteter är minst vanligt bland de utomnordiska inflyttade (28 % bland kvinnorna och 28 % bland männen). Resultaten visar även att de svenskspråkiga och finskspråkiga kvinnorna något oftare deltar i en organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet än männen (48 % respektive 49 % av kvinnorna och 35 % respektive 39 % av männen). Skillnaden mellan de svenskspråkiga kvinnorna och männen är dessutom statistiskt signifikant. Totalt sett deltar relativt få inflyttade i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning på Åland.

Figur 35. Andel svarande som deltar i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet (efter modersmål och kön)

Not: (*) Statistiskt signifikant könsskillnad

Integration kan stärkas genom att främja delaktighet och sociala kontakter, bland annat färre än var tredje utomnordisk inflyttad deltar i någon hobby eller fritidssysselsättning på Åland. Kontakterna mellan de inflyttade och lokalbefolkningen (sociala broar), bland de inflyttade (sociala bindningar) samt kunskap om och kontakt till samhällets institutioner (sociala länkar) skapar förutsättningar för lyckad integration för både kvinnor och män.